

«ἀναστὰς ἐκ τοῦ μνήματος καὶ τὰ θεσμὰ διαρρήξας τοῦ Ἄδου, ἔβυσσας τὸ κατάκλιμα τοῦ θανάτου Κόρυφι, πύργας ἐκ τῶν παγίων τοῦ ἔχθρου ὁυσάμενος...»¹. Ἡ τοιαύτη συμπερίληψις τῆς Καθόδου ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, ὡς καὶ ἡ κοίτις αὐτῆς ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἑθνολογίᾳ, ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸν καθορισμὸν τοῦ Μ. Σαββάτου πρὸς εἰδικὸν ἔορτασμὸν τῆς Καθόδου, περὶ ὧν πάντων γενήσεται κατωτέρω ὁ προσήκων λόγος, γενόμενα μάλιστα ὑπὸ τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, δεικνύουσι περιφανῶς τὴν ἐπίσημον καὶ κεντρικὴν θέσιν τοῦ ὁγμάτου τοῦτου ἐν τῇ ὁρθοδόξῳ λειτουργίᾳ καὶ λατρεῖᾳ καθόλου, ὡς ἂν σχεδὸν κατέχουσι καὶ τὰ ἄλλα ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπισθέντα ὁγμῆματα. Οὕτως ἡ περὶ τῆς Καθόδου διδασκαλία ἀπετέλεσεν ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ κριστολογικοῦ ὁγμάτου, προσνεμηθείσης αὐτῇ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπίσημος θέσεως ἐν τῷ ὅλῳ δογματικῷ συστήματι αὐτῆς. Διότι φηροῦσιν ὅτι, πρὸς ταῖς ἁλῆαις, καὶ ἡ θεία λειτουργία, ἐξ ὅλης τῆς ὁρθοδόξου λατρείας, περιέχουσα καὶ καθημερινῶς σχεδὸν διδάσκουσα τοῖς πιστοῖς ἰδιότηρας τὰ κυριώτερα χριστιανικὰ ὁγμῆματα, ἀποτελεῖ κυρίαν πηγὴν τῆς ὁρθοδόξου Δογματικῆς, ὅτε ἐκφράζουσα τὴν πίσιν καὶ τὸ φρόνημα συμπαθείσης τῆς τελούσης ἀπανταχοῦ κοινῇ ταύτην Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πάντων τῶν αἰώνων καὶ φέρουσα τὸ κῆρος τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ διδασκάλων αὐτῆς καὶ τὴν ἐπιμαρτυρίαν πασῶν τῶν χριστιανικῶν γενεῶν, οὕτω δ' ἀποβαίνουσα φορεῖς κυριώτατος καὶ ἐπισημότατος τῆς ὁρθοδόξου ἱερέως Παράδοσεως.

Περαιτέρω ἡ Κάθοδος τοῦ Σωτήρος εἰς τὸ βασίλειον τοῦ θανάτου διδάσκειται καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ ἱε' αἰῶνος συμβολικῶν βιβλίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας². Οὕτως ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία τοῦ Πέτρου Μολίλα, ἡ ὑπὸ τῆς ἐν Ἰασιῶν τοπικῆς Συνόδου τῷ 1642 καὶ ὑπὸ τῶν ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐγγυηθεῖσα,

1. Ἐυχολόγιον τὸ μέγα, αὐτόθι σ. 38.

1. Περὶ τῆς δογματικῆς σημασίας τῶν συμβολικῶν τούτων βιβλίων γράφομεν ἄλλοτε, ὅτι ταῦτα «δὲν εἶναι σύμβολα πίστεως τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως ἡ συμβολικὰ βιβλία ἐν δυτικῇ ἑθνολογίᾳ, ἀλλ' οὕτε ἐξ ἄλλου καὶ ἀπλῶς ἰδιωτικῶν συγγράμματι ἡ κατ' ἐξουσίαν ἀνεσημασίας, ἀλλὰ πολλὰ μὲν ἄλλοι, καθ' ἡμᾶς, εἶναι ὁρθόδοξοι ἐκθέσεις πίστεως, ἐκφράζουσαι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ἐγράφησαν, καὶ ἄρα κεκρυμμένα ὑποκείμενα καὶ κρυφά», ὅχι δὲ ἀπόλυτον καὶ ὑπογεωμετρικὸν καὶ αἰώνιον κῆρος, ὅσον μόνον αἱ ἀλλάθῃται ἀποφάσεις τῶν ὁρθοδόξων Οἰκουμενικῶν Συνόδων

διδάσκει : «Ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ, ἔστρωτας καὶ νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἦτο πάντοτε ἐπιμιγμένη μὲ τὴν θεότητα, καὶ μὲ τὴν θεότητα ἕκατέβηκεν εἰς τὸν Ἄδην» καὶ καὶ εἰς τὸν τόπον τούτον νὰ μὴ ἔχωμεν κἄν μίαν ἐνθύμησιν δι' αὐτό. Μόνον τὸ ἔχομεν βέβαιον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἄνους, ὅπου πραγματεύονται δι' αὐτό· πῶς ὁ Χριστὸς νὰ ἕκατέβηκεν εἰς τὸν Ἄδην μὲ τὴν ψυχὴν καὶ μὲ τὴν θεότητα, καὶ πῶς χωριστὰ μὲ τὸ ροπαίριον ἔπειτο τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου λέγει, «ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν Ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν παραδείσῳ δὲ μετὰ ἁγιοῦ, καὶ ἐν θρόνῳ ὑψηλῆς, Χριστέ, μετὰ Πατρός καὶ Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος». Καὶ ἀπὸ τῶν Ἄδην ἐλύρωσε τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων προκταρῶν καὶ τὰς βίβλων εἰς τὸν παράδεισον, μαζὺ μὲ τοὺς ὁποίους συνεπέλασε καὶ τὸν ἁγιοῦ, ὅπου ἐπίστευσεν ἐν τῷ σταυρῷ εἰς αὐτόν». Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ὁμολογίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Κριτοπολίτου ἀναλυτικώτερον ἐκτίθεται ἡ περὶ τῆς Καθόδου δογματικῆ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας³, ἣν θέλομεν ἐπικαλεσθῆ κατωτέρω.

Πρὸς τούτοις ἐνδιαφέρουσα ἀπὸ ἱστορικοδογματικῆς πρὸ πάντων ἐπιψευδῶς εἶναι καὶ ἡ περὶ τῆς Καθόδου διδασκαλία τριῶν Ἡμεραγενικῶν καὶ ἑξ Ἀστικῶν Συνόδων, εἰλημμένη ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἐπισήμου δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καὶ πρῶτον ἡ ἐν Σιερμίφ συνόδος τοῦ 359 ἠκολούγησε τὸν Χριστὸν «σταυρωθέντα καὶ παθόντα καὶ ἀποθανόντα, καὶ εἰς τὰ κατωθῆναι κατελύθη, καὶ τὰ ἐκείσε οἰκονομήσαντα, ὃν πάλωτο Ἄδου ἰδόντες ἔφροξαν, καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ». Εἶτα ἡ ἐν Νύσση συνόδος κέκτηται. Ἐκφράσας οὐ μόνον ἡ ἱστορία τῶν Δογματικῶν καὶ ἡ Συμβολικῆ, ἀλλὰ καὶ ἡ νεότερα ὁρθόδοξος Δογματικὴ δύναται νὰ χρησιμοποιῶσιν, καὶ ὅντως χρησιμοποιῶσιν, μετὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τὴν ἁμώφωτον διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων Πατέρων, καὶ τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος συνοδικὰς ἀποφάσεις καὶ ὁμολογίας, ὡς δευτερευούσας καὶ σχετικὰς πηγὰς. (Γω. Ν. Κ. α. ρ. μ. ε. η. Ὁρθοδόξια καὶ Πρωτοεσταντισμός, Ἀθήναι 1937 τ. Α' σ. 186.

1. Ἀνωτέρω σ. 43.

2. Μέγ. Α' ἐρ. μθ'. Παρὰ Ε. Κιμπελ, Monumenta fidei Ecclesiae Orientalis, Jena 1850. τ. Α' σ. 118—119. I. Μεσολωρεῖ, μν. ἔ. τ. Α' σ. 402. Παρὰ καὶ Γω. Ν. Κ. α. ρ. μ. ε. η. μν. ἔ. σ. 242 ἔξ.

3. Παρὰ Ε. Κιμπελ, ἐνθ' ἄνωτ. τ. Β' σ. 73—76. I. Μεσολωρεῖ, μν. ἔ. τ. Α' σ. 306. Παρὰ νεωτέρων Γω. Ν. Κ. α. ρ. μ. ε. η. μν. ἔ. σ. 186 ἔξ. ἰδίως σ. 147. Γω. Ν. Κ. α. ρ. μ. ε. η. Μητροπολίτης ὁ Κριτοπολίτης καὶ ἡ ἀνέδοτος ἁλλοθι γράφη αὐτοῦ, Ἀθήναι 1937.

4. Mansi, Sacr. concil... collect. τ. Γ' σ. 265. H. Lietzmann, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 32.